

DE LAATSTE MAN

Pepijn Keppel

De laatste man

2022

THOMAS RAP
AMSTERDAM

Copyright © 2022 Pepijn Keppel
Omslagontwerp Dog and Pony
Foto auteur Keke Keukelaar
Vormgeving binnenwerk Perfect Service, Reeuwijk
Druk en bindwerk Wilco, Amersfoort
ISBN 978 94 004 0850 0
NUR 320

thomasrap.nl

Bij de productie van dit boek is gebruikgemaakt van papier dat het keurmerk van de Forest Stewardship Council (FSC®) mag dragen.
Bij dit papier is het zeker dat de productie niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voor mijn ouders
Voor mijn vroegere ik

*That secret that you knew
But you don't know how to tell
It fucks with your honor
And it teases your head*

– Bon Iver, 2009

Proloog

HET WAS EEN winteravond, ergens in december. Het werd vroeg donker, de bomen hielden geen blad meer, de regen tikte op het platte dak van de uitbouw. Ik zat nog aan de keukentafel met mijn moeder. Ze dronk thee. Mijn vader ruimde de vaatwasser in, mijn zusje was al van tafel. Een zondagavond zoals vaker, een van de weinige avonden in de week dat we samen konden eten. Het diner dat altijd begon met een meningsverschil en eindigde met ruzie. Ik weet niet meer precies waar het die keer over ging. Het enige wat ik me nog herinner is hoe mijn vader zich in een slachtofferrol manoeuvreerde, en ik het steeds verder op de spits dreef. Een smeulend vuur waar ik alleen maar een beetje in hoefde te blazen. Niet te hard, anders zou het misschien doven. Maar het groeide uit tot een krankzinnig kampvuur. Ik kon het niet laten, de zondag was al onbeduidend genoeg geweest.

‘Godverdomme, als je nou gewoon een keer uit de kast komt!’ schreeuwde mijn vader plots. Ik verstarde, werd licht in mijn hoofd, het bloed raasde door mijn aderen. Ik voelde me opgejaagd. Ik zag mijn moeder, hoe ze de mok losliet en haar hand in haar schoot liet glijden.

Had hij het al die tijd geweten? Gevoeld? En was dit dan het juiste moment om daarover te beginnen? In een ruzie, over klein huiselijk leed, over een onderwerp dat we ons

jaren later, nu, niet meer zouden kunnen herinneren? Mijn vader draaide zich om, van het aanrecht naar de tafel, keek naar mij. Hij maakte een wegwerpgebaar, van rechts naar links. Ik gaf er gehoor aan. Van tafel, naar de deur, de hal, de trap, de overloop, de zoldertrap, naar mijn kamer.

‘Kom terug!’ werd me nog nageroepen toen ik de trap oprende, drie treden per stap. Ik kwam niet terug. De oplichtende glow-in-the-darksterren aan het plafond van mijn slaapkamer gaven groen licht, dat verdween toen ik mijn bureaulamp aanded. Ik pakte mijn studieboeken. Er moest nog huiswerk worden gemaakt, alleen in het weekend had ik daar tijd voor. Ik las, ik las, een zin, opnieuw, opnieuw, ik nam niets in me op. Mijn hoofd gaf geen betekenis aan de woorden. Stappen, op de trap. Getrippel, geen gestamp. Een zachte landing. Mijn moeder, wist ik, al voordat ze mijn kamer binnenkwam.

‘Pep, gaat het?’

Ik zat achter mijn bureau, tussen medailles in drie kleuren en mijn ingelijste wedstrijdshirt dat ik droeg tijdens het EK in Wenen. Ik slikte een paar keer. ‘Jawel.’

Op meer antwoord hadden mijn ouders het recht even niet. Ik staarde naar mijn schrift. Ruitjespapier. Hokjes. Binnen de lijntjes, of net erop, dat was wat ik had geleerd, van topsport, van mijn leven tot dan toe. Erbuiten telde niet, erbuiten hoorde er niet bij, erbuiten was voor de sukkels, de losers, de drop-outs, de nietsnutten, de misfits. Alles wat ik niet wilde zijn, wat niemand wilde zijn. Ik verlangde naar het hokje. Al wist ik dat ik daar niet zou passen. Hoe graag ik het ook wilde.

‘Is het zo, val je op jongens?’ vroeg mijn moeder.

Als ik nu terugdenk aan toen, had ik alles anders gedaan. Ik had het eerder kunnen zeggen, moeten zeggen. Maar ik

zweeg, tegen mijn ouders, vrienden, op het hockeyveld. Ik werd verliefd op meisjes, deed aan topsport, maar was niet goed in gym. Ik dronk bier in de Ierse pub op het Leidseplein, had seks in het Vondelpark, speelde jeugdinterlands door half Europa. Ik kreeg hulp van psychologen en een levenscoach, versleet drie basisscholen en evenveel middelbare. Ik wilde hetzelfde zijn als ieder ander, onderdeel zijn van de groep. Ik voelde me opgesloten, vastgedraaid in mezelf, nooit goed genoeg. Ik was bang mensen kwijt te raken om wie ik was. Ik dacht niet aan winnen, alleen aan verliezen, stond altijd 1-0 achter. Ik wilde niemand teleurstellen en deed me daarom beter voor dan ik was. Mannelijker, groots. Ik haalde goede cijfers op school, luisterde naar de muziek van mijn vader en verbrak vriendschappen sneller dan ik ze kon opbouwen. Het duurde tien jaar. Achteraf bezien veel te lang.

GIJS' WITBLONDE HAREN zaten warrig en hij droeg een streepjestrui, net als ik. Zijn lichtblauwe spijkerbroek hing onder zijn kont. Het patroon van zijn boxer nog net te zien – rood, met gele en groene ruitjes. Hij zat bij het raam en stak zijn vinger in de lucht. Ik gloeide, kort en hevig. Het overviel me. Nog voordat ik het doorhad was het gevoel alweer verdwenen. Alleen de warmte bleef op mijn wangen hangen, als na een slok te hete thee.

Misschien was het de eerste keer dat ik het me realiseerde, al zou ik toen niet dezelfde woorden aan het gevoel hebben gegeven als nu. We hadden nog rekenen, taal en een kwartier fruitpauze voor lunchtijd. De meester had een rechthoekige bril op, zijn ruitjesoverhemd tot het bovenste gaatje dichtgeknoopt. Ik zat in groep zes van een basisschool aan de rand van een Vinex-wijk in Amsterdam. Het was mijn tweede school. De eerste had ik een paar jaar eerder moeten verlaten, toen we verhuisden naar een paar kilometer verderop. Het derde huis in tien jaar.

Een nieuwe wijk met achtertuinen aan slootjes. In de winter schaatsten we om de buurt, in de zomer roeiden we in een plastic boot. Het was een multiculturele wijk. Tijdens de ramadan kon je rond de schemering de geur van harira in de straten ruiken. Als de zon scheen hingen tapijten uit de ramen en vielen er reflecties van satellietschotels op het plafond van onze woonkamer.

De school lag ook aan een sloot, maar was lastig over water te bereiken. De boot moest een stukje worden getild, 's winters moest je klunend een dijkje op en af. Het schoolgebouw was opgetrokken uit witte aluminium golfplaten. Een tijdelijk onderkomen dat uiteindelijk jaren bleef staan omdat de bouwvergunning maar niet in orde kwam. Tijdens de pauzes probeerden we een voetbal zo hard mogelijk tegen het aluminium te trappen. Als er een deuk achterbleef, droeg je voor een dag de naam Roberto Carlos, naar de Braziliaanse voetballer met het hardste schot ter wereld. Niemand heeft mij ooit zo genoemd.

Mijn moeder werkte in het onderwijs en had de nieuwe school uitgekozen. Ze groeide op in de tropen, vertelde vaak over haar jeugd op Curaçao. Over hoe ze midden in de nacht moest opstaan om naar school te gaan, zodat ze rond lunchtijd weer naar huis mocht. Een tropenrooster – overdag was het te warm in de klaslokalen, airco hadden ze niet. Of over hoe ze tijdens een ruzie kauwgom in het haar van een vriendinnetje plakte. Als straf moest ze haar mond spoelen met zeep en de hele dag in de hoek staan, met haar gezicht naar de muur. Het vriendinnetje kwam de volgende dag met een kale plek op school. Ze vertelde erover met een zweem van verlangen. Niet uitsluitend naar het eiland, eerder naar de losbandigheid die ze toen nog met zich meedroeg. Nu moest ze moeder zijn, verantwoordelijk en rechtlijnig. Onze toekomst was belangrijker geworden dan die van haarzelf.

De eerste jaren waren rustig. Ik had weinig vrienden, maar wist me desalniettemin te redden. In groep zes veranderde dat, van de ene op de andere dag. Er was geen aanleiding, of die was mij onbekend. Het gebeurde na schooltijd, nadat ik de trappen was afgerend. Bij het fietsenrek stonden Ruben, Alex en Daan me op te wachten.

‘Ey, gaytje, wat kijk je?’ Ik negeerde het in eerste instantie, maar toen ze dichterbij kwamen kon dat niet langer. Ruben sloeg op zijn borst, duwde zich vervolgens tegen me aan, drukte zijn voorhoofd tegen dat van mij. ‘Wat raak je me aan? Gaytje, ik praat tegen je, wat kijk je en raak je me aan?’

‘Volgens mij raak jij mij aan.’

‘Daan, geef die riem voor deze flikker.’

Alex stond tegen andermans fiets aan te leunen. Hij was slechts toeschouwer.

‘Geef die riem, Daan. Gaytje, op handen en voeten.’

‘Wat?’

‘Op handen en voeten, je spreekt toch Nederlands? Of moet ik je een stoot geven? Op handen en voeten, zei ik.’

Ik deed wat Ruben zei. Hij nam de riem van Daan aan. Een hondenriem van leer met een kunststof halsband, een andere dan de vorige keer. ‘Eens kijken of deze ook past.’ Hij klikte de halsband los en hield die horizontaal in de lucht. Met een vlugge beweging trok hij de band om mijn nek. ‘Lopen, als een hond,’ zei Ruben. ‘Lopen, zeg ik, op vier poten, flikker.’ Alex keek tevreden, Daan zag ik twijfelen.

‘Hoe ver moet ik?’

‘Tot ik zeg dat het genoeg is geweest, kankerhond.’

‘Zo is het wel genoeg,’ zei Daan. ‘Straks ziet meester het.’

Maar meester zag het niet.

Het vond nooit tegelijk bij Gijs en mij plaats. Als de een de pineut was, had de ander vrij. Het gebeurde ook niet vaak zo heftig, hoogstens een paar keer per maand, en nooit op vrijdag. Pesters hebben ook weekend.

De frequentie nam toe nadat mijn meester de klas bijeen had gehaald. Hij had het niet aangekondigd. De opstelling was anders, de stoelen stonden in een kring, de tafels aan de buitenkant tegen elkaar aangeschoven. Hij zag er moe uit, zoals wel vaker, maar deze keer leek hij moe op een ande-

re manier. Achter zijn bril kon je zijn bloeddoorlopen ogen zien, alsof hij er net in had gewreven of had gehuild. Op het groene schoolbord stond in krijtletters geschreven: ‘jezelf zijn’, met een cirkel eromheen. Het begin van een woordspin, zoals we de dag wel vaker begonnen. Hij klapte in zijn handen, de directeur kwam binnen. Alsof ze het zo hadden afgesproken.

‘Goedemorgen, allemaal. Wat fijn jullie weer te zien. Waarom zitten we in een kring, zullen jullie denken, het is tenslotte geen maandag. Vandaag hebben we geen les, maar gaan we het hebben over jezelf zijn.’

‘Kunnen we niet gewoon gaan rekenen?’ vroeg Gijs.

‘Nee, morgen weer. Vandaag hebben we een speciale dag.’

De meester vertelde over culturen, verschillende gebruiken, normen en waarden. Hij zei dat iedereen alleen maar zichzelf kon zijn door respectvol met elkaar om te gaan. En dat hij het gevoel had dat het daaraan soms ontbrak in onze klas. ‘Ik zal een voorbeeld noemen. Als ik jullie hoor schelden, met “gay” of “homo” of “flikker”, voelt het alsof jullie mij niet respectvol behandelen. Ik ben getrouwd, maar niet met een vrouw. Ik heb een man.’

Daan moest lachen, Ruben en Alex daarna ook. ‘Dus u bent gay?’

‘Ja, ik val op mannen. Ik zou het fijn vinden als jullie mij respectvol behandelen, zoals ik jullie ook respectvol behandel.’

‘Is goed, meester,’ zei Ruben.

‘Dat houdt in dat ik jullie niet meer wil horen schelden met alles wat te maken heeft met seksuele voorkeur. Geen gay, homo, of alles wat erop lijkt. Is dat hierbij afgesproken?’

‘Ja, meester,’ zei de klas in koor.

Die middag werd ik opgewacht, de middag erna opnieuw.

MIJN OUDERS WAREN na school nooit thuis. Mijn vader werkte bij de marechaussee en moest regelmatig vreemdelingen uitzetten naar Nigeria. Mijn moeder was directeur van een basisschool. Van kleins af aan werden mijn zusje en ik na schooltijd daarom altijd opgevangen door oppas Mira, een gezette vrouw die mijn zusje als haar eigen dochter zag en naar mij nauwelijks omkeek. Mira en ik konden het niet goed met elkaar vinden, we hadden vaak ruzie om niets. Slechts zelden had ik haar hulp nodig, zoals die keer dat ik per ongeluk een Fruittella Dummy in mijn neus had gestopt. Boos had ze haar lange roodgelakte nagel diep in mijn neusgat geduwd om de snoepkorrel los te pulken. De rest van de dag liep ik rond met een tampon in mijn gezicht.

Als Mira er was bleef ik nooit lang thuis. Ik at een banaan, rende naar mijn kamer en trok mijn favoriete groene trui, een trainingsbroek en kousen aan, gooide mijn gebitsbeschermer, scheenbeschermers en een bal in mijn sporttas en fietste naar de hockeyclub. Daar was altijd wel iemand met wie ik een balletje kon slaan op het oefenveld. En als er niemand was, trainde ik op strafballen. Pas als ik de bal tien keer achter elkaar in de kruising plaatste, mocht ik van mezelf naar huis.

Eigenlijk wilde ik voetballen, net als de pesters op school. Voetballen was tof en voor iedereen, hockey suf en voor

kakkers. Maar ik mocht niet op voetbal van mijn ouders. Mijn vader had op een blauwe maandag selectie gedaan als doelman bij AZ. Hij redde het niet. Nog voordat de selectie rond was scheurde hij zijn kruisbanden. Einde oefening. Mijn moeder had gehockeyd, net als haar broer en zussen. Ze hield er een enkele keer een blauw oog aan over. De keuze was snel gemaakt.

In de eerste jaren huilde ik regelmatig. Ik wil niet hockeyen, echt niet, zei ik tegen de trainer. Tijdens een van de eerste wedstrijdje die ik als zesjarige speelde, wipte een tegenstander de bal op mijn rechteroogkas. In mijn hoofd klonk het alsof er een champagnefles werd ontkurkt. Binnen een paar minuten zag ik niets meer en zat ik op de reservebank met een zak diepvrieserwten op mijn oog.

Tegen de tijd dat het pesten begon, werd ik steeds beter in hockey. Hoe meer ik werd gepest, hoe vaker ik op het hockeyveld te vinden was. Ik speelde in het selectieteam, Gijs een stuk lager. Op de hockeyclub zagen we elkaar nauwelijks. Bovendien was het niet de bedoeling dat je met jongens uit lagere teams omging. Zeker niet als je bij de selectie hoorde. Eigenlijk spraken Gijs en ik elkaar überhaupt nooit ergens anders dan op school. Daar waren we door de pesters tot elkaar veroordeeld. Geen keuze, eerder noodzaak. We waren bondgenoten. Of lotgenoten, eigenlijk. Een pact dat de ander zonder opgave van reden kon verbreken. Tot dat moment stonden we in ieder geval met onze ruggen tegen elkaar in plaats van tegen de muur.

Op een maandag had Gijs zich ziek gemeld. De meester in het ruitjesoverhemd ging de klassenlijst alfabetisch af en zette een kruisje bij de foto van de jongen met het spierwitte kapsel. Dinsdag en woensdag gebeurde hetzelfde. Een week ging voorbij, twee weken. Op de hockeyclub zag ik hem wel.

Maar zodra hij mij zag, zette hij snel zijn keepershelm op, ook als zijn training nog lang niet begon.

Hij had zijn vertrek niet aangekondigd – als een spits die met een schijnbeweging zijn verdediger in de luren legt en vrij voor het doel komt te staan. Na een paar weken drong het tot me door dat Gijs niet meer naar school zou komen. De meester vertelde het pas toen ik hem ernaar vroeg, tijdens het opruimen van de klas. ‘Ik dacht dat je dat wel wist.’

Gijs had zijn ouders verteld dat hij werd gepest. Daarna werd hij thuisgehouden tot er een nieuwe school was gevonden. Het had nog geen week geduurd.

‘Word jij ook gepest?’ vroeg de meester.

Ik knikte voorzichtig. De verrader, dacht ik. Mijn rugdekking verlaten zonder het te zeggen. Hoewel we allebei wisten dat dat moment ooit zou komen, was het toch fijn geweest als hij het had laten weten. Dat had ik gedaan.

Ik bleef achter, miste hem niet, was ook niet bezig met zijn vertrek. Dat gloeiende gevoel had me ook niet vaker overvallen dan die ene keer. Het bracht me even in de war, aan het wankelen, maar niet genoeg om mijn evenwicht te verliezen. Het voelde eerder als schaamte na een onbesuisde opmerking: even rood aanlopen, ontkennen dat je rode koken hebt, nog roder worden, even slikken en weer door. Oncomfortabel, niet meer dan dat.

De week dat Gijs de school definitief verliet, werd de hond van mijn opa ziek door een Franse tekenbeet. Die vrijdag kreeg hij een spuitje. Na het weekend, toen ik opnieuw werd opgewacht, knapte er iets. Mira was er die avond niet. Ik vertelde mijn ouders over het opwachten, de hondenriem, het gescheld, over het potloodlijpsel dat over mijn hoofd werd gekieperd. Zonder te huilen, voor mij was het dagelijkse kost.

‘Waarom vertel je het nu pas?’ zei mijn moeder.

‘Waarom pakken ze jou?’ vroeg mijn vader.

Mijn ouders hielden me die week thuis. We zochten een nieuwe school. Het werd dezelfde school als waar Gijs op zat. Het was een kwartiertje fietsen richting het centrum. Eigenlijk hadden ze geen plek meer, zeker niet na de komst van Gijs, maar na hem konden ze mij niet weigeren.

Ik kwam niet bij hem in de klas. De directeur hield ons uit elkaar. Twee nieuwelingen van dezelfde school die midden in het jaar instroomden, dat zou te veel gaan klitten. We zagen elkaar alleen nog op het schoolplein, maar na een paar weken zocht ik hem al niet meer op. Het gloeiende gevoel van die ene dag kwam nooit meer terug. Een vergissing, dacht ik.

ONS LOKAAL ZAT aan een lange gang met aan het uiteinde een trappenhuis. De enige plek waar natuurlijk licht binnenviel. In de rest van de gang hingen om de paar meter tl-buizen die het de ene dag wel en de andere dag niet deden.

Computers waren op basisscholen nog geen gemeengoed. Soms, als je voorliep op de rest van de klas, mocht je erop werken. Vrijwel alles waar je écht naar wilde zoeken, was geblokkeerd. Ik keek uren naar satellietbeelden van Google Earth. Onze dependance stond nog niet op de kaart, net zomin als ons nieuwbouwhuis. Zandvlaktes in een verder volgebouwd gebied. Ik ontdekte dat het Amsterdamse Slotervaartziekenhuis vanuit de ruimte leek op een swastika en vond de Keppel Islands, een eilandengroep aan de oostkust van Australië. De jaren erna vertelde ik vaak dat het familie-landgoed was. Niemand die daaraan ook maar een moment leek te twijfelen.

Juf Juliette riep me bij zich. Of we in de pauze even konden praten. We liepen door de donkere gang en gingen op de bovenste traptrede zitten. Ze trok haar bh-bandje recht op haar schouder en frommelde een kastanjebruine krul achter haar oor. ‘Meisjes uit de klas zeggen dat je een *player* bent.’

‘Player?’ vroeg ik.

Ze opende haar paarse broodtrommel en pakte een part-

je voorgeschilde appel. ‘Ja, dat je al heel veel vriendinnetjes hebt gehad en met veel meisjes zoent.’

Ik keek haar verbaasd aan. Ik, meisjes, zoenen.

‘Ik wilde alleen tegen je zeggen dat het niet *normaal* is als je met veel verschillende meisjes zoent en hen allemaal tegelijk leuk vindt.’

Ik bleef stil. Wat moest ik in godsnaam zeggen? Ik liep rood aan, dat voelde ik, vervuld van ongemak. Die meisjes hadden duidelijk een verkeerd beeld. Natuurlijk, ik maakte wel eens dingen mooier dan ze waren. Een muur optrekken, zeggen dat het er veel waren, en allemaal tegelijk, leek me genoeg om iedereen ervan te overtuigen dat het met mij wel goed zat. Pepijn de player. Het idee alleen al leek onwaarschijnlijk, de praktijk ondenkbaar.

Juf Juliette vond het zorgelijk genoeg om erover te praten. Ik ontkende dat ik het had gezegd, al wist ik donders goed dat het waar was. Of niet dat het waar was, maar wel dat ik het had gezegd en er spijt van had. Nu dacht mijn nieuwe juf dat ik een player was, dat ik kusjes uitdeelde aan alle meisjes. Was ik het maar. Juf Juliette keek dwars door me heen en zag een jongen die zich geen houding wist te geven. Ik zag iemand die met minachting naar me keek. Onbevredigend sloot ze het gesprek af met de woorden ‘we zijn wel klaar, denk ik’.

Ondanks – of dankzij – mijn status als player, raakte ik al snel bevriend met Jordan en Sean. Ze zaten in de parallelklas en waren goed in sport. Jordan zat bij mij in het hockeyteam, Sean deed aan volleybal. In de pauzes voetbalden we over de hele breedte van het schoolplein, klas tegen klas. Ik tegen Jordan en Sean. We maakten doelpalen van een paar jassen, gooiden een muntje op en begonnen. Ik stond op doel, zoals mijn vader. In de weekenden oefenden we in de tuin. ‘Denk er gewoon niet aan hoe je neerkomt,’ zei hij

dan. Toch voelde ik elke keer vlak voordat ik me afzette dat mijn linkerbeen haperde. Ik vergat de grond weg te duwen. En als ik neerkwam op de stoeptegels besepte ik waarom mijn vader had gezegd niet na te denken. Mijn duiktechniek leek eerder op neerploffen. De stoeptegels dienden als kussen. Vandaar dat ik niet op voetbal mocht. Ik dacht te veel.